

Min mening



OPPREIST: Førmenneskene i Laetoli.



MENNESKEHETENS VUGGE: Olduvai i Tanzania. FOTO: TERJE ØSTIGÅRD.



SKALLE: Kopi av kraniet til den 1,8 millioner år gamle Australopithecus bosei. FOTO: TERJE ØSTIGÅRD.

Funnet av «Ida», the missing link, er eksepsjonelt. Men menneskehetens utvikling er lang og kompleks, og funnet av «Ida» stiller kanskje flere spørsmål enn det besvarer, skriver **TERJE ØSTIGÅRD** i dette innlegget.

Menneskehetens vugge og evolusjon

MENNESKETS EVOLUSJON er lang og kompleks. Funnet av 47 millioner år gamle «Ida» har skapt verdenssensasjon og er et helt eksepsjonelt funn. Det blir kalt «the missing link». Hvordan det eventuelt kan belyse menneskets evolusjon er derimot en annen sak, fordi mellom hennene og de første nærmenneskene er det 45 millioner år og enda flere «missing link». For å forstå hvordan vi ble Homo sapiens må man se på yngre funn.

Menneskehetens vugge er i Afrika og ikke i Europa. I Etiopia ble funnet av «Lucy» gjort. I Tanzania er det to andre spesielle funnsteder som belyser disse spørsmålene; fotavtrykkene i Laetoli og hodeskallene fra Olduvai.

For cirka 3,6 millioner år siden hadde en vulkan i nærheten av Laetoli utbrudd og et lag med aske ble spredt ut over landskapet. Rett etterpå var det regnvær som gjorde den vulkanske asken myk og fuktig. Tre hominider eller førmennesker gikk i denne asken og etterlot seg fotspor som ble fossiler. Disse førmenneskene blir kalt

Australopithecus afarensis (som betyr sørlig ape fra Afrika). «Lucy» tilhørte også Australopithecus afarensis. Dette kan være våre stamfedre hvor evolusjonen skilte lag. De kunne gå oppreist, men laget ikke redskaper. Oppreist gange er viktig fordi det frigjør hendene til å bruke redskaper.

40 KILOMETER unna ligger Olduvai. Her ble et fossil av et førmenneske funnet. Det ble datert til cirka 1,8 millioner år og kalt Australopithecus bosei. Litt senere ble det funnet rester av et annet kranium sammen med enkle steinredskaper. Dette nærmennesket ble kalt Homo habilis – «det nevenyttige mennesket». Dette nærmennesket hadde et hjernevolum på cirka 650 cm³, som var mye større enn de andre førmenneskenes hjerne.

Bruk av steinredskaper representerer blant annet ulik diett hvor de første i Homo-slekten spiste mer rått kjøtt enn sine plantespisende naboer, og dette skulle få store konsekvenser for den

videre evolusjonen. Hjernevolumet økte og tannstrukturen ble endret. Neste steg på veien til det moderne mennesket var Homo erectus (som betyr oppreist), som utviklet seg helt til for cirka 300 000 år siden, og de hadde et hjernevolum på cirka 900 cm³.

HOMO ERECTUS spredde seg ut over hele Afrika og til store deler av Asia og Europa. I Frankrike er det funnet rester etter ildsteder som er mellom 500-700 000 år gamle. Ild var viktig til jakt, beskyttelse og matlaging. Ved å steike maten ble de store tennene overdimensjonert i forhold til tyggebehovet, og evolusjonistisk ble munnhulen endret, noe som muliggjorde å lage andre lyder, som senere ble grunnlaget for språk. Ved å jakte på store dyr måtte de også samarbeide og organisere seg, som er grunnlaget for det som hos menneskene ble kultur.

De eldste neandertalerne med et hjernevolum på cirka 1200-1400 cm³, som tilsvare vårt eget, er cirka 200 000 år gamle. Funn i to huler i Israel har komplisert bil-

det av forholdet mellom neandertalere og det moderne mennesket. 100 000 år gamle funn av mennesker svært like Homo sapiens sapiens tyder på at mennesket og neandertalerne har levd side om side i 60 000 år før neandertalerne plutselig døde ut for cirka 35 000 år siden.

EN FYSISK ANTROPOLOG sa at det moderne mennesket er unikt i forhold til andre arter fordi kun mennesket kan svømme et par kilometer, gå noen mil og så klatre opp i et tre. Dette er de

fysiologiske fortrinnene. De største forskjellene mellom oss og andre arter er likevel språk og kultur. Homo sapiens betyr det «tenkende mennesket». Homo sapiens sapiens refererer til det intellektuelle mennesket, som vet at det kan tenke og tenke om seg selv.

Abstraksjon og selvrefleksjon kjenner tegner menneskeheten evolusjonært sett, men som mennesker er det ikke nok å kun tenke om seg selv. Kultur og samhandling er derfor noen av evolusjonens til nå viktigste sluttprodukter.

” Menneskehetens vugge er i Afrika og ikke i Europa.

TERJE ØSTIGÅRD

post.doc v/Unifob Global, Universitetet i Bergen



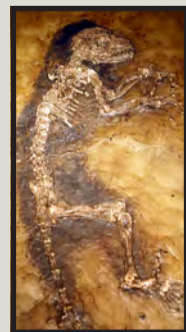
Statsministeren



Fakta

EVOLUSJONEN

- Funnet av Ida blir kalt «the missing link», og kan være del av menneskets evolusjon.
- I 1959 fant Mary Leakey rester av kraniet til et førmenneske.
- I 1978 fant hun fossile fotspor av førmennesker.
- Det moderne mennesket kalles Homo sapiens sapiens.



IDA: En verdenssensasjon.